

ຄວາມຮູ້ພູມປັນຍາທ້ອງຖິ່ນ

ປູກໝາກມີ

(ສະບັບທົດລອງ)

ຂຽນໂດຍ: ອ.ຈ ຄຳມ່ວນ ໄຊຍະແສງ

ຂໍ້ມູນຈາກ: ບ້ານພູເມືອງ ເມືອງຄຳ ແຂວງ ຊຽງຂວາງ

ປີ 2007

ຄວາມຮູ້ພູມປັນຍາທ້ອງຖິ່ນ ປູກໝາກມື້

ຮິບໂຮມ ແລະຈັດໜ້າໂດຍ: ນາງ ນ່າ ຄຳເຮືອງ
ຮຽບຮຽງໂດຍ:
ແຕ້ມໂດຍ: ທ້າວ ຄຳຫຼ້າ ພອນມະນີວົງ
ເຈົ້າຂອງ: ສຶກສາເມືອງ ຄຳ ແຂວງ ຊຽງຂວາງ

ຄຳນຳ

ບັນດາຄວາມຮູ້ພູມປັນຍາທ້ອງຖິ່ນເຫຼົ່ານີ້ໄດ້ບັນຈຸເອົາເນື້ອໃນ,ຂັ້ນຕອນການປະຕິບັດຕ່າງໆລວມທັງຄຸນປະໂຫຍດຂອງການປູກໝາກໝີ້ທ້ອງຖິ່ນບ້ານພູເມືອງ ເມືອງຄຳ ແຂວງຊຽງຂວາງ ໂດຍແມ່ນຄູເຝິກຊຸມຊົນເປັນຜູ້ໃຫ້ຂໍ້ມູນ ແລະຊຽນດ້ວຍຕົນເອງໂດຍຜ່ານການຮັບຮອງ ແລະຮຽບຮຽງຈາກຫ້ອງການສຶກສາປະຈຳເມືອງ, ພະແນກສຶກສາປະຈຳແຂວງ, ສູນອົບຮົມຮ່ວມພັດທະນາ, ກົມພາລະ ແລະສິລະປະສຶກສາ (ກະຊວງສຶກສາທິການ).

ບັນເທີມນີ້ຄະນະຈັດທຳມີຈຸດປະສົງແນະນຳ ແລະຈັດທຳຂຶ້ນເພື່ອເປັນຄູ່ມື ແລະເປັນບ່ອນອີງໃຫ້ແກ່ຄູອາຈານໃນການສິດສອນວິຊາພູມປັນຍາທ້ອງຖິ່ນ, ດັ່ງນັ້ນຄູຕ້ອງເລືອກຫົວຂໍ້ທີ່ເໝາະສົມກັບໄວອາຍຸຂອງເດັກໃນແຕ່ລະຂັ້ນຮຽນໂດຍອີງຕາມສະມັດຕະພາບຂອງບົດສອນເຊິ່ງໄດ້ລະບຸໄວ້ໃນແຜນການສອນປະຈຳປີ, ປະຈຳເດືອນ ແລະປະຈຳອາທິດ, ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມຄູຕ້ອງໄດ້ເອົາໃສ່ຕື່ມໃນການເອົາຄວາມຮູ້ທ້ອງຖິ່ນເຂົ້າມາສິດສອນເພື່ອເຮັດໃຫ້ເນື້ອໃນຂອງຂະບວນການຮຽນຮູ້ຂອງເດັກນ້ອຍມີຄວາມສົມບູນ ແລະມີຄວາມສອດຄ່ອງກັບຄວາມເປັນຈິງຫຼາຍຂຶ້ນ.

ຄະນະຈັດທຳບັນດາຄວາມຮູ້ພູມປັນຍາທ້ອງຖິ່ນເຫຼົ່ານີ້ຄິດວ່າເນື້ອໃນຍັງມີຫຼາຍອັນທີ່ຍັງບໍ່ທັນສົມບູນ, ຄົບຖ້ວນ ແລະຂາດຫາຍໄປພວກເຮົາຫວັງຢ່າງຍິ່ງວ່າຄົງຈະໄດ້ຮັບຄຳຕຳນິຕິຊົມຈາກຄູ - ອາຈານຜູ້ທີ່ຊົມໃຊ້ທຸກທ່ານພວກເຮົາພ້ອມແລ້ວທີ່ຈະປັບປຸງບັນດາຄວາມຮູ້ພູມປັນຍາທ້ອງຖິ່ນເຫຼົ່ານີ້ໃຫ້ສົມບູນຂຶ້ນ ;ແລະຂໍຂອບໃຈລ່ວງໜ້າກ່ຽວກັບຄຳຕຳນິຕິຊົມຂອງທ່ານທີ່ມີຕໍ່ພວກເຮົາ.

ຄະນະຈັດທຳ

ຮູບ ແລະປະຫວັດຂອງຜູ້ຊຽນ

ຊື່.ອ.ຈ ຄຳມ່ວນ ນາມສະກຸນ. ໄຊຍະແສງ

ອາຍຸ. 57 ປີ . ອາຊີບ. ເຮັດນາ

ເຫດຜົນຂອງການຊຽນບົດນີ້:

ຈຸດປະສົງເພື່ອເລັ່ງໃສ່ເຮັດໃຫ້ແນວຄິດຈິດໃຈຂອງຄົນຮຸ່ນຫຼັງໃຫ້ມີແນວຄິດຕໍ່ການປູກຝັງເພື່ອກຸ້ມຕົນເອງ ແລະຄອບຄົວຖ້າຫາກເຮັດໄດ້ຫຼາຍກໍຂາຍເປັນສິນຄ້າຂອງຄອບຄົວໄດ້ອີກດ້ານໜຶ່ງເຮັດໃຫ້ຄົນຮຸ່ນນ້ອຍມີແນວຄິດຮູ້ຮັກການອອກແຮງງານ

ບົດເລກ

ທ້າວເຕ່ງຊຸດຊຸມປູກໝາກມີຢູ່ທີ່ສວນຂອງລາວ ມີທຶກໜຶ່ງລາວ
ຊຸດໄດ້ 18 ຊຸມ, ມີທຶກສອງຊຸດໄດ້ 15 ຊຸມ ແລະມີທຶກສາມຊຸດໄດ້
10 ຊຸມ ຖາມວ່າທັງສາມມີທ້າວ ເຕ່ງຊຸດຊຸມປູກໝາກມີໄດ້ທັງ
ໝົດຈັກຊຸມ ?

- ຕອບ: - ມີທຶກໜຶ່ງຊຸດໄດ້ 18 ຊຸມ
- ມີທຶກສອງຊຸດໄດ້ 15 ຊຸມ
- ມີທຶກສາມຊຸດໄດ້ 10 ຊຸມ

$$18 \text{ ຊຸມ} + 15 \text{ ຊຸມ} + 10 \text{ ຊຸມ} = 43 \text{ ຊຸມ}$$

ຄວາມເປັນມາຂອງການປູກໝາກມີ

ໝາກມີເປັນຕົ້ນໄມ້ກິນໝາກຍາວນານຊະນິດໜຶ່ງທີ່ຄົນເຮົາມັກ
ນິຍົມກັນກິນ ແລະສູ່ຕ້ອນກັນເປັນຂອງຝາກຕາມທ້ອງຖິ່ນ. ດັ່ງ
ນັ້ນທຸກຄອບຄົວຈຶ່ງໄດ້ປູກເອົາໄວ້ຢູ່ແຄມບ້ານ ແລະຕາມສວນ.

ຮູບຮ່າງລັກສະນະຂອງຕົ້ນໝາກມີ

ຕົ້ນໝາກມີເປັນຕົ້ນໄມ້ໃຫຍ່ ແລະສູງພໍສົມຄວນ ສູງສຸດ
ປະມານ 10 ແມັດ, ເປັນຕົ້ນໄມ້ທີ່ມີຢາງໜຽວ, ສີຂອງລຳຕົ້ນ
ເປັນສີເທົາ, ໃບເປັນສີຂຽວ ແລະບໍ່ໃຫຍ່ຫຼາຍ, ໝາກຂອງມັນ
ອອກຕາມຫງ່າ ແລະລຳຕົ້ນ.

ຮູບຮ່າງລັກສະນະຂອງໜ່ວຍໝາກມີ

ໜ່ວຍໝາກມີມີລັກສະນະໜ່ວຍໃຫຍ່ ແລະກົມ, ເປັນ
ໝາກໄມ້ທີ່ມີຢາງໜຽວ, ເປືອກຂອງມັນຫຸ້ມຫໍ່ດ້ວຍໝາກນ້ອຍໆ,
ທາງໃນມີບົວສີເຫຼືອງ ແລະມີໃຍນ້ອຍໆສະຫຼັບຫວ່າງຂອງແຕ່ລະ
ບົວ, ເປັນໝາກໄມ້ທີ່ລົດຊາດຫວານ ແລະມີກິ່ນຫອມ.

ບ່ອນປູກໝາກມີ

ໝາກມີເປັນຕົ້ນໄມ້ທີ່ໃຫຍ່ ແລະສູງ, ເຮົາສາມາດປູກ
ລຽບຕາມແຄມຮົ້ວ ຫຼື ເດີ່ນບ້ານທີ່ມີເນື້ອທີ່ກວ້າງ ຫຼື ອາດຈະ
ປູກເປັນສວນກໍໄດ້.

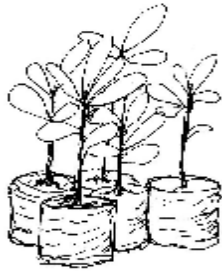
ການເລືອກເບ້ຍໄປປູກ

ການເລືອກເບ້ຍໄປປູກຕ້ອງເລືອກເອົາເບ້ຍທີ່ງາມ ແລະ

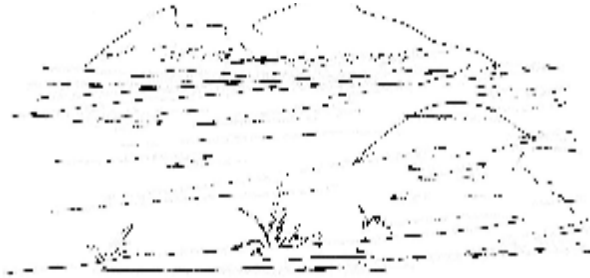
ແຂງແຮງດີ, ເບ້ຍທີ່ເຮົາຈະເອົາໄປປູກຕ້ອງມີອາຍຸປະມານ 25 – 30 ວັນຈຶ່ງສາມາດເອົາໄປປູກໄດ້.

ອຸປະກອນ

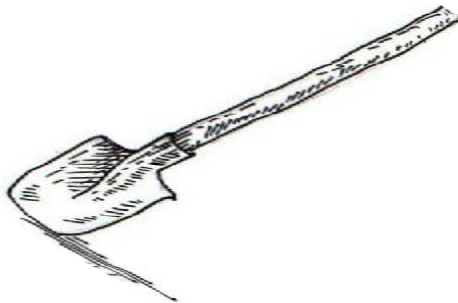
ແນວພັນ

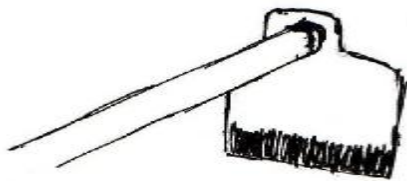
ສະຖານທີ່

ຊວ້ານ

ຈີກ

ຂັບໄຫວ້າ: ການປູກໝາກມື້

- ຮ່າໂອຍ...ເຮົາຈື່ຈາຄວາມເສືອງ ຕໍ່ຊຸມຫຼານຈູ່ກິນກ່ອນເນີ.....
- ມື້ແຕ່ກີກ່ອນເຈົ້າ ເມືອງລາວເປັນເສິກ
- ເສືອຊຸ່ນມົວຍ່າວຫຍຸ້ງແຕ້ດໍ້
- ເຮົາຍັງໄດ້ແຕະພຸ້ງ ໄປຢູ່ກິນເພືອງຊຸມເຮີຍ...
- ຮ່າໂອຍ...ບາດເຈີມາໄຄນີ້ ເມືອງລາວເຮົາຢູ່ອຽນ
- ຮ່າຮຽນເມືອໜ້າ
- ຍັງມາເຈື່ອກັນເຍື້ອນ ສືບສ້າງຕໍ່ໄປແຕ່ເນີ...
- ເຮົາມາປ່າກັນສ້າງ ເອັດໄຮ່ນາສວນ
- ໃຫ້ມັນເປັນຂະບວນ ເອັດສວນໝາກມື້ແຕ່ເນີ...
- ໃຫ້ມັນມີຫຼາງລື້ນ ເປັນຕົ້ນກ່າງກັນ
- ບຸຝາງກັນເປັນຖັນແຖວ ເອັດມູນເມື່ອໜ້າຊຸມ
- ເອີຍ.....

ແປລັບ: ຫຼາງ ແປວ່າ ຫຼາຍ
ບຸຝາງ ແປວ່າ ປູກຝັງ

ເຊິ່ງ: ມາປູກໝາກມີ້

ໂຮ.....ຮິວ

ມາພວກເຮົາມາ	ທຸກຄົນພໍ່ແມ່
ພ້ອມທັງເຖົ້າແກ່	ລູກຫຼານທັງຫຼາຍ
ມີຈຸດມຸ່ງໝາຍ	ເບິ່ງຕົ້ນໝາກມີ້
ມັນເປັນຈັ່ງຊື້	ຍ້ອນເຮົາດູໝັ່ນ
ຖ້າເຮົາຂະຫຍັນ	ໝັ່ນພຽນກວ່ານີ້
ຖ້າຂາຍໝາກມີ້	ແຮ່ງໄດ້ເງິນຫຼາຍ
ການໃຊ້ການຈ່າຍ	ບໍ່ອິດບໍ່ຢາກ
ເຮົາບໍ່ທຸກຍາກ	ຍ້ອນຂາຍໝາກມີ້

ເພງ: ພູເມືອງແຫ່ງນີ້

ພູເມືອງແຫ່ງນີ້	ເບິ່ງແລ້ວຈັບໃຈ
ຊ່າງງາມວິໄລ	ແນມໄປເຫັນສວນໝາກມີ້
ຊ່າງງາມເຫຼືອ	ໝາກມີ້ເປັນຕົ້ນສຳຄັນ (*2)
ເຮົາມາພາກັນ	ເຮັດສວນໝາກມີ້

ຮູ

ບວຍຕັກນ້ຳ

ຝຸ່ນ

ການກຽມໝານກ້າ

ເຮົາກຽມດິນໃຫ້ເປັນໝານລັກສະນະຄືໝານຜັກ. ໃສ່ຝຸ່ນຈຶ່ງເອົາແນວໝາກມີ້ລົງກ້າໃສ່ດິນ. ກ້າເປັນແຖວໄລຍະຫ່າງກັນ 15-20 ຊັງຕີແມັດ ແລ້ວໝັ່ນຫົດນ້ຳ. ໄດ້ປະມານ 10-15 ວັນ ແກ່ນໝາກມີ້ກໍຈະແຕກຈາວອອກປະມານ 2 - 3 ຊັງຕີແມັດ.

ຫຼັງຈາກເຮົາກ້າໄດ້ 25 - 30 ວັນກໍຈະຍ້າຍເອົາເບ້ຍໝາກມີ້ທີ່ເຮົາກ້າໄວ້ນັ້ນໄປປູກໄດ້.

ການກຽມດິນປູກໝາກມີ້

ດິນຕ້ອງເປັນລັກສະນະດິນດຳນ້ຳຊຸ່ມ ແລະຮາບພຽງພໍ
ສົມຄວນ ບໍ່ຕ້ອງເອົາດິນພູເຮັດສວນໝາກມີ້.

ວິທີ ແລະຂັ້ນຕອນການປູກ

- ກ່ອນອື່ນໝົດເອົາເອົາຊວ້ານ ຫຼືສຽມຊຸດຊຸມບ່ອນທີ່ຈະ
ປູກນັ້ນລົງປະມານ 20 ຊັງຕີແມັດ, ກວ້າງ 20 ຊັງຕີ
ແມັດ
- ຕັກຝຸ່ນລົງປະມານເຄິ່ງກິໂລ (500 ກຼາມ) ແລ້ວຫົດນ້ຳ
ລົງ ແລະເອົາມືຄົນຝຸ່ນໃສ່ນ້ຳໃຫ້ປູກພໍສົມຄວນ
- ເມື່ອເບ້ຍມັນສູງປະມານ 20 - 30 ຊັງຕີແມັດແລ້ວເອົາ
ເບ້ຍໝາກມີ້ລົງປູກ ແລ້ວເອົາດິນຖົມລົງໃຫ້ພຽງ ແລະ
ເອົາໄມ້ຕຳໃຫ້ແໜ້ນດີ. ໄລຍະປູກຫ່າງກັນ 4 – 5
ແມັດ ຕ່າງໄປ (ຊຸມໜຶ່ງກວ້າງ 30 ຊັງຕີແມັດ, ເລິກ
30 ຊັງຕີແມັດ)

ການບົວລະບັດຮັກສາ

- ພາຍຫຼັງເອົາປູກແລ້ວໃນ 1 ອາທິດຕ້ອງຫົດນ້ຳມື້ລະ 1
ຄັ້ງຈົນກວ່າເບ້ຍໄມ້ນັ້ນຄືນ ຫຼື ຕິດດີ.
- ເສຍຫຍ້າ, ຄຸນດິນ, ໃສ່ຝຸ່ນເປັນປົກກະຕິຈົນກວ່າຕົ້ນມີ້ໃຫຍ່
- ເມື່ອຕົ້ນມີ້ໃຫຍ່ຕ້ອງຖາງປ່າເສຍຫຍ້າເພື່ອບໍ່ໃຫ້ມັນຮົກ

ຄຸນປະໂຫຍດການປູກໝາກມີ້:

- ການປູກໝາກມີ້ມີຄຸນປະໂຫຍດໃຫ້ແກ່ຮ່າງກາຍຂອງຄົນ
ເຮົາຫຼາຍ, ຍ້ອນເຮົາມີໝາກມີ້ກິນຕະຫຼອດຫຼາຍຊົ່ວຄົນຮອດຊົ່ວ
ລູກຊົ່ວຫຼານ ຫຼືຖ້າເຮົາປູກຫຼາຍກໍນຳໄປຂາຍເພື່ອສ້າງລາຍຮັບ
ໃຫ້ແກ່ຄອບຄົວເຮົາອີກດ້ວຍ.

ການກິນໝາກມີ້ຢ່າງຖືກວິທີ

ການກິນໝາກມີ້ທຸກຄັ້ງຕ້ອງເອົາຢ່າງຂອງມັນອອກໃຫ້
ໝົດກ່ອນເພາະຈະເຮັດໃຫ້ມັນຕິດມື ແລະຕິດເຄື່ອງນຸ່ງເຮົາ
ແລະສິ່ງສຳຄັນຕ້ອງອານາໄມອຸປະກອນການໃຊ້ປາດໝາກມີ້ທຸກ
ຄັ້ງ.

ກາບ: ໝາກມີ້ບ້ານເຮົາ

ສວນໝາກມີ້	ບ້ານເຮົາງາມຫຼາຍ
ປູກຢັ້ງຢາຍ	ເບິ່ງສຸດສາຍຕາ
ພໍແລ້ວນາ	ເຮົາພາກັນປູກ
ສອນພວກລູກ	ໃຫ້ຮຽນຮູ້ໄວ້
ເພື່ອຈະໄດ້	ນຳໄປສືບຕໍ່
ຢ່າໄດ້ຫຍັງ	ນຳການເຮັດສວນ
ເປັນຂະບວນ	ນ້ອຍໜຸ່ມຍິງຊາຍ
ປູກໃຫ້ຫຼາຍ	ກາຍເປັນສິນຄ້າ